

โครงการเวทีบรรยายสาธารณะ

เรื่อง “การเมืองประชานิยม(ซ้าย?) ผ่านมุมมองทางจิตวิเคราะห์”

ในวันศุกร์ที่ 6 กันยายน 2567 เวลา 13.00 – 16.30 น. ณ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และผ่าน Facebook Live เพจสำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย

โดย สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. หลักการและเหตุผล

ปรากฏการณ์ทางการเมืองประชานิยมได้มีบทบาทอย่างมากในการเมืองรอบโลก ไม่ว่าจะเป็นการเมืองที่ได้ชื่อว่าเป็นฟากฝั่งของฝ่าย “ขวา” หรือฝ่าย “ซ้าย” เช่นการขึ้นสู่อำนาจของ Donal Trump, Viktor Orban, Recep Tayyip Erdoğan, พรรค Syriza หรือปรากฏการณ์โกลด์ตัวของพรรคอนาคตใหม่/ก้าวไกล ในประเทศไทย ซึ่งแม้ว่าในช่วงเวลาหนึ่ง ประชานิยมถูกมองว่าเป็นวิธีการ/ปฏิบัติการของพวกฝ่ายขวา/อำนาจนิยม ในการขึ้นสู่อำนาจไว้ โดยการใช้ความนิยมจาก “ประชาชน” โดยปฏิเสธคุณค่าหลักของประชาธิปไตย ประชาชนจึงถูกมองว่าเป็นประชาธิปไตยไร้เสรี หรือประชาธิปไตยจอมปลอม ในมุมมองของเสรีนิยม ทว่า มีการนำการเมืองประชานิยมมาปรับใช้ในการเมืองของฝ่ายซ้าย หรือการเมืองของประชาชน โดยมีการขีดเส้นแบ่งชั่วคราวทางการเมืองขึ้นใหม่ ทำให้เกิดการเมืองแบบประชานิยมซ้ายขึ้น ขณะเดียวกันก็มีกระแสทางการเมืองที่เป็นฝ่ายซ้าย เช่นเดียวกัน ที่มองว่าการเมืองประชานิยมท้ายที่สุดเป็นการแบ่งแยกอัตลักษณ์ของประชาชน และไม่นำไปสู่การเมืองเพื่อการปลดปล่อย หรือเป้าหมายของฝ่ายซ้ายในท้ายที่สุด คำถามจึงตกมาอยู่ในระดับของฐานคิดของการเมืองประชานิยม ที่เป็นกรอบคิดในระดับโครงสร้าง ว่ามีฐานคิดกำเนิดมาจากอะไร ซึ่งในทฤษฎีทั้งคลาสสิกและร่วมสมัย ก็ได้มีงานเขียนเป็นจำนวนมากในการพยายามที่จะตอบคำถามนี้ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การพยายามค้นหาคำตอบด้วยการใช้จิตวิเคราะห์เป็นเครื่องมือ

จิตวิเคราะห์ เป็นสาขาหนึ่งทางจิตวิทยา ที่ได้มีบทบาทเป็นเสมือน “เครื่องมือ” ในการวิเคราะห์เหตุผล และความเป็นไปทางสังคมการเมืองที่ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงในสาขาวิชาจิตวิทยาเท่านั้น หากแต่ได้ถูกนำมาใช้ประยุกต์ในสาขาอื่น ๆ เช่น ปรัชญา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และรัฐศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าจิตวิเคราะห์จะไม่ใช่วิธีคิดที่เป็นกระแสหลักที่นิยมนำมาใช้ในการวิเคราะห์/วิจัยทางการเมือง แต่ก็ยังมีผู้นำแนวทางปฏิบัติ ที่มีฐานคิดจากจิตวิเคราะห์มาปฏิบัติจริง และเกิดผลเป็นปรากฏการณ์ทางการเมือง เช่น การเกิดขึ้นของประชานิยมซ้าย หรือการเสนอทางออกของการเมืองของฝ่ายซ้าย ที่ต้องการปลดปล่อยตัวเองจากการครอบงำ/พัฒนาการจากอำนาจของฝ่ายที่มีอำนาจ หรือฝ่ายขวา เป็นต้น หนึ่งในนั้นเป็นความคิดที่ริเริ่มโดย Ernesto Laclau และ

Chantal Mouffe ซึ่งมีผลลัพธ์คือเป้าหมายที่ประชาชนจะสามารถครองอำนาจผ่านศัตรูร่วมและความต้องการที่เชื่อมกันโดยการเมืองแบบประชานิยม ซึ่งต่างกับอีกความคิดโดย Slavoj Zizek หรือ Todd McGowan ซึ่งมองว่าการเมืองประชานิยมไม่ใช่ทางออกในการปลดปล่อยของประชาชน หากแต่เป็นการย้อนกลับไปสู่การเป็นอัตลักษณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งมีความเฉพาะมากกว่าความเป็นสากล การเข้าถึงจิตวิเคราะห์ผ่านกรอบคิดของความขาดพร่องและการกระทำต่างหากคือหนทาง สิ่งเหล่านี้จึงนำไปสู่ข้อถกเถียงในปฏิบัติการทางการเมืองของฝ่ายประชาชน ในประเด็นของ Universal และ Particular ซึ่งเป็นข้อถกเถียงซึ่งมีมากกว่านับ 3 ทศวรรษ และยังคงเป็นข้อถกเถียงมาจนถึงทุกวันนี้ แม้ว่าจะมีเป้าหมายที่คล้ายกัน คือ การปลดปล่อยประชาชนออกจากการครอบงำของอำนาจ หรือในอีกแง่หนึ่ง คือ ความเป็นประชาธิปไตยนั่นเอง

สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งมีพันธกิจในการเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาประชาธิปไตย ร่วมกับคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดเวทีบรรยายสาธารณะ “การเมืองประชานิยม (ซ้าย?) ผ่านมุมมองทางจิตวิเคราะห์” เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ มุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับการเมืองแบบประชานิยมและสากลนิยมจากแนวคิดจิตวิเคราะห์กับการพัฒนาประชาธิปไตย เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษาและผู้สนใจ เกี่ยวกับการเมืองแบบประชานิยมและสากลนิยมจากแนวคิดจิตวิเคราะห์กับการพัฒนาประชาธิปไตย ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ มุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับการเมืองแบบประชานิยมและสากลนิยมจากแนวคิดจิตวิเคราะห์กับการพัฒนาประชาธิปไตย

2.2 เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษาและผู้สนใจ เกี่ยวกับการเมืองแบบประชานิยมและสากลนิยมจากแนวคิดจิตวิเคราะห์กับการพัฒนาประชาธิปไตย

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

3.1 ได้รับความรู้ มุมมองและประสบการณ์เกี่ยวกับการเมืองแบบประชานิยมและสากลนิยมจากแนวคิดจิตวิเคราะห์กับการพัฒนาประชาธิปไตย

3.2 ได้มีการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับประเด็น การเมืองแบบประชานิยมและสากลนิยมจากแนวคิดจิตวิเคราะห์กับการพัฒนาประชาธิปไตย

4. วัน เวลา และสถานที่

วันศุกร์ที่ 6 กันยายน 2567 เวลา 13.00 – 16.00 น. ณ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผ่านทางออนไลน์ Facebook Live เพจ สำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

5. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

5.1 สำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า

5.2 คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย